

PROBOJ¹

Jednakost, različitost i ja u globalističkom svetu

Mi, Slovenci, neverovatno smo slični svim drugim narodima ovoga sveta, koji naravno svaki za sebe (kao i mi) tvrde da se veoma razlikuju od svih drugih. Ovo ubeđenje o *različitosti* čini nas jednakim drugima. Pozivanje na različitost pruža opasnu mogućnost da smo zbog toga bolji od drugih (ili lošiji; što se u istoriji javlja izuzetno retko). Unutar te nacionalne različitosti, kriju se i druge različitosti – tako među Slovencima nalazimo mnogo onih koji su bolji Slovenci od drugih, a i među najboljima uvek se nađe neko ko je jednostavno – *bolji*. Oni, koji su malo manje drugačiji, pa prema tome malo manje *dobri*, ostaju na dnu, pre svega kada se radi o ekonomskim mogućnostima, a one su u tesnoj vezi sa najrazličitijim ljudskim pravima. Ono što se događa na globalnom nivou između kontinenata i država, unutar pojedinih država, prenosi se na regione i gradove, na pojedina sela, ulice, porodice, i unutar pojedinih porodica, čak i na pojedine članove porodica. Globalna slika ima kopiju u individualnom svetu svakog pojedinca. Sredina snažno utiče na njegov razvoj, na razvoj njegovih potencijala i na eventualna dostignuća. Nasuprot tome, i svaki pojedinac utiče, na ovaj ili onaj način, na svoju sredinu i učestvuje u njenom oblikovanju više ili manje efikasno. Zbir tih zamršenih odnosa je fizički i metafizički svet, koji nas okružuje, čiji smo deo i čiji deo nosimo u sebi. Zato smo zajedno odgovorni ne samo za događaje *kod nas*, već i za one na drugom kraju sveta. Ipak, u današnjem *demokratskom* svetu neki zahtevaju za sebe više prava i više mogućnosti da utiču na događanja na različitim nivoima upravo zbog svoje *različitosti* i prema tome superiornosti. Prema njihovom mišljenju, tako i treba da bude. Jer konačno, svi poznajemo prirodne zakone i borbu za opstanak...

Evropski (?) humanizam nema sa takvim razmišljanjem ništa zajedničko. Jedan od osnova Francuske revolucije je *jednakost*. *Jednakost* je bila i jedan od osnova komunizma, u izvesnom smislu je i osnov hrišćanstva gde smo svi *braća i sestre*. *Jednakost* je naravno i suština demokratije, koja svima daje (naizgled) jednake mogućnosti, jednake slobode. Ako je, dakle, jednakost temelj hrišćanstva, komunizma i demokratije (i još koječega), onda su i svi ti *sistemi* najverovatnije u osnovi slični. Kako su na tim silno jednakim ili bar sličnim temeljima mogli da izrastu tako različiti sistemi, društvena uređenja, državni savezi? Odakle potiče njihova različitost?

Različitost je sakrivena u shvatanju jednakosti. Sve izvorne ideje temelje se na idealizmu. Zato je *jednakost* u praksi, kako je shvataju sistemi razvijeni iz osnovne ideje, tako mnogo drugačija. Naime, sistem mora toliko da iskrivi osnovnu ideju, koja je idealistička, da iskri-

¹ Proboj je i radionica koju vodi prof. sociologije Manica Žmauc Jug zajedno sa Sandijem Jugom, i namenjena je osveščivanju, lečenju i prevazilaženju nesvesnih ograničavajućih modela na energetskim, misaonim, emotivnim i fizičkim nivoima.

vljena ideja obezbedi opstanak sistema u real(istič)nom svetu. A opstanak sistema obezbeđen je onoliko dugo koliko u ideje veruje kritična masa ljudi koji u tom sistemu žive.

A, mi? Slovenci su kao narod preživeli različite sisteme, različite vlasti, strane prevlasti. Takva je ljudska istorija koja je pratila prvobitne prirodne zakone i, dakle, borbu za opstanak. Po tome smo, kao narod, jednaki svim svetskim narodima, svako je nekada vladao i svakim je nekada bilo vladano, pa makar samo nakratko. Samo po sebi ovo nije ni dobro ni loše. I jedno i drugo izvor je dragocenih iskustava. Nekima se čini skoro čudesno što je tako mali narod kao što je slovenački preživeo. Poniznost, uslužnost, skromnost, kao i osećaj nemoći i ranjivosti čine se pri ovoj malenosti upravo sami po sebi razumljivi. Ali, možda smo preživeli baš zbog te svoje *malenosti*. (Od svih živih bića na svetu, najveća je raznolikost među insektima, prilično malim bićima, koji su zbog toga utoliko više prilagodljivi. To su, dakle, bića koja su velika po svojoj prilagodljivosti. Malenost je relativan pojam, jer možeš biti mali po jednom, a veliki po drugom parametru.) Možda bi, u stvari, morali češće pogledati preko plota i videti dve stvari: da veliki baš i nisu toliko mnogo veliki, i da je malih u svetu još zaista mnogo. Zato su se Tito, Nehru i Naser *igrali* nesvrstanosti. Onda je Tito umro, mi, Slovenci, prestali smo da budemo Jugosloveni, a više nismo želeli da budemo ni nesvrstani. Ako nismo nesvrstani, onda...

Zašto smo odmah želeli u NATO i EU? Valjda zbog sigurnosti. Pošto smo, naime, vrlo mali (!), mogao bi neko usput da nas napadne. U godinama odlučivanja o ulasku u pomenuti savez, Italija je već bila njihova članica, Austrija je postajala članica EU. Opasna je za nas, dakle, bila Mađarska (jer, znate, nekada su već bili zauzeli celo Prekomurje) i ratom razorena Hrvatska. Dobro je da kod ovakvih *novinskih* obrazloženja pomenute države nisu prekinule diplomatske kontakte sa *mojom deželom*. Italija i Austrija nam nisu predstavljale opasnost. Demokratske države ipak ne napadaju i ne okupiraju svoje susede. (Osim ako ne idu da ih oslobađaju, kao što smo kroz istoriju videli već mnogo puta). Tako smo postali deo najvećeg proširenja Evropske unije. Italija, Austrija, a sada ni Mađarska, nikada nas neće napasti. Zašto bi nas neko napao? Šta je uzrok sukoba dveju država? Razlog je vrlo jednostavan. Sukob izbija kada se države osećaju dovoljno različitim. Zbog straha od različitosti jedna od strana oseća se ugroženom, zato se u tom strahu pribegava ratu. U osnovi, ta ugroženost je lažna, stvorena upravo sa ciljem podsticanja straha. Neki zainteresovani pojedinci podstiču strah potenciranjem različitosti. Osnovni razlog za rat zato ostaje sakriven i još od praistorije razlog je pre svega prisvajanje imovine i održavanje postojećeg sistema, dakle vlasti, što je opet u tesnoj vezi sa imovinom. Probuđeni strah je izuzetno individualno iskustvo, koje pokreće promene, kako na psihičkom, tako i na fizičkom nivou i dovodi do promenjenog ponašanja (borba ili bekstvo). A, ponašanjem, kao što je već rečeno, utičemo na svoju okolinu.

Mi, Slovenci, iz balkanskog kotla izvukli smo se izuzetno kratkim ratom. Ali sa strahom smo se ipak susreli oči u oči. Svako za sebe i svi zajedno. To, a naročito nedostatak alternativnih ideja, dovelo je do bezuslovne želje *biti u EU i NATO-u*.

Pridruživanjem smo otvorili granice za stanovnike EU. Naravno da se postavlja pitanje: zašto smo morali za ulazak da platimo višu cenu nego možda Grci, Irci ili Portugalci? Zašto su njih zvali u EU, a nas i preostale pridružujuće države gotovo da su odbijali? Jesu li, dakle, na drugoj strani Karavanki, na onoj strani Soče, zaista toliko mnogo drugačiji od nas? Toliko

bolji, takav *creme de la creme*? Naravno da smo opet kod borbe za opstanak. Odlučili smo se za bekstvo sa Balkana i molili, smemo li da postanemo deo zapadne demokratije, zapadnog napretka, ekonomije, humanizma, nauke, zapadne kulture. Ponašali smo se kao da mi, Slovenci, ipak nismo Evropljani i kao da to nikada nismo bili.

A, šta je uopšte EU? EU je u osnovi nastala kao privredno udruženje teške industrije. Udruživanje su, dakle, pokrenuli vlasnici kapitala kada su zaključili da im može doneti veći profit. Bez obzira na veliku razliku između tadašnjih prvih koraka i današnje EU, privredni efekat proširivanja (rast profita kod vlasnika kapitala) još uvek ima ključnu ulogu. Sve druge pozitivne promene više su korisni usputni efekti, nego osnovni razlog udruživanja.

EU je elitno udruženje država. Bogatih država. To je slično kao kad želiš da postaneš član golf kluba. Prvo moraš da zamoliš za članstvo i da platiš članarinu, i tek onda stićeš odgovarajuće bonitete.

Primanjem novih članica, dosadašnje članice Unije su pre svega sasvim otvorile vrata novih tržišta i upustile se u *demokratsku* (naizgled ravnopravnu) konkurentsku borbu. Istočnoevropske privrede (bar smo spadali tamo sa pokojnom Jugoslavijom, zar ne?), njeni pojedini članovi, društva, bili su kao David protiv Golijata. Među tim Davidima nekima je čak uspelo da malo ublaže poraz, da ga odlože. Samo retki su uspeli da pobeđu. (Da li možete da uđete u bokseri ring protiv boksera teške kategorije i da preživite?) Proširenjem je pre svega pridobila EU, u stvari njena multinacionalna društva, snažne finansijske organizacije, koje su na taj način proširile svoj uticaj. Pod izgovorom ravnopravnosti, dakle jednakosti subjekata, iskoristile su svoje bolje pozicije i preuzele nadzor nad privrednim subjektima koji donose profit članicama koje se pridružuju, kada i gde se moglo. Kako se to odrazilo na pojedinca? Socijalni sistem u članicama koje se pridružuju se srušio. U svim državama redom, većinski deo stanovništva tvrdio je da se ranije živelo loše, a posle reformi još gore. Prelazni period bio je isuviše kratak i ljudi su morali vrlo brzo da plaćaju zbog brojnih pogrešnih koraka u prošlosti (i sadašnjosti). Pre svega, trebalo je preko noći preći put do potrošačkog društva, kojeg ranije nije bilo. Taj prelazak imao je na pojedinca najveći uticaj. Građani država koje se priključuju videli su u EU pre svega blagostanje koje oni tamo imaju, i verovali su da će, samim priključivanjem, zapljusnuti i nas. A blagostanje znači novac.

Šta je s pojedincem u starim članicama EU?

Ako smo mi očekivali blagostanje (= novac), stanovnici EU očekivali su suprotno: da će zbog nas imati manje. Obični ljudi iz EU nas se boje, zato što nas smatraju zaostalom i nekulturnim istočnjacima, koji će im otimati hleb. Ubeđeni su da su bolji od nas. Zato su preko svojih sindikata i drugih ustanova iznudili prelazni period kada nećemo moći da radimo kod njih. Moći ćemo da kupujemo kod njih, moći ćemo da im prodajemo svoju robu ako budu želeli da je kupe, moći ćemo kod njih da kupimo nekretnine, kao i oni kod nas. Mi sa svojom platom i oni sa svojom. Kao potrošači, bićemo, dakle, ravnopravni. Svi ćemo moći da kupujemo sve. Međutim, u potrošačkom sistemu, ravnopravnost je definisana bogatstvom, jer ravnopravnost pojednostavljeno znači da je moj evro vredan koliko i tvoj. Ako si siromašan, spadaš u drugu kastu, ne u onu gde su bogati. Među kastama nema ravnopravnosti (o tome bi mnogo mogli da ispričaju Indijci). U kapitalističkom sistemu, kakav smo preuzeli, suština demokratije je već opisana materijalistička ravnopravnost.

U EU, dakle, treba da idemo zbog veće sigurnosti...²

Naravno, ima EU i svetle strane. Ima svoju zastavu i praznike i himnu. Uskoro će imati čak i Ustav. Nastaje istina sporo, jer se svako plaši da ne izgubi deo svojih prava i suvereniteta. Zapravo, sada se pokazalo da u EU postoji ogroman strah od jednakosti.³

Ustav je osnova državnosti i EU je on potreban ako želi da postane ozbiljan sagovornik SAD, Kine, Rusije i Indije. Zabrinjavajuća je (između ostalog) preambula, koja govori o hrišćanstvu u Evropi. Da li će to značiti da demokratija prestaje sa granicama hrišćanske Evrope? Da li ćemo se proglasiti za svetski krem i izgraditi nizak plot oko svog vrta? A odakle zapravo izvire semenje biljaka u našem vrtu?

Kada se Marko Polo otisnuo na svoj daleki put i posetio Kublaj-kana, mongolski kanovi vladali su skoro celom Azijom. Bili su izuzetni privrednici i državnici, jer im je uspelo da organizovano vode tako veliko carstvo. Ekološke zakone usvajali su vekovima pre Evrope. Upotrebljavali su papirni novac, kada su po Evropi čangrljali samo bakarni novčići. Kada se vratio sa debelim papirnim svežnjevima novca ogromne vrednosti, hrišćanski dostojanstvenici su ga bacili u tamnicu, misleći da ih pravi budalama, pripovedajući im da je taj *bezvredni papir* zaista novac. Vekovima kasnije i mi smo uveli papirni novac. To je, doduše, vrlo banalan primer evropskog oponašanja.

Drugi primer su brojevi kojima merimo vrednost svoga bogatstva, a mogli bismo da ih upotrebimo i za nešto korisnije. Ti brojevi nisu nimalo evropski, ne potiču iz Rimskog carstva, nego su arapski. Potiču iz drugog kulturnog sveta, koji je prodirao ka nama preko Balkanskog i Iberijskog poluostrva. U tom svetu borave islam i vrednosti koje su nam na prvi pogled tako strane, a s druge strane opet tako blizu biblijskim hrišćanskim vrednostima. Pa jezici? Jezici, koje ovde govorimo, osim nekih sasvim retkih izuzetaka, indoevropski su jezici. Radi se o porodici jezika koja pokriva ogromnu teritoriju, čije jezgro leži mnogo istočnije nego što bi se to dopalo većini Evropejaca.

Evropski koreni dakle nisu ni u Briselu ni u Strazburu, nego sežu mnogo dublje na istok. To što smo svi zajedno u Evropi postali jeste velika mešavina uticaja sa Bliskog i Dalekog istoka. A najstarije izvore ljudske vrste iznova i iznova pronalaze među korenima istočnoafričkog grmlja.

² Što smo bliže bili EU, sve nesigurnije se osećala moja majka, jer je pored njene kuće u siromašnoj Prlekiji prolazilo svakodnevno sve više nesrećnih izbeglica sa Bliskog i Dalekog istoka. *Svakome prema njegovim potrebama!* Jesu li to, dakle, bili komunisti, hrišćani, demokrati, Cigani, ili pak trećerazredni pagani? Verovatno samo nesrećnici, koji su tražili svoje izgubljene snove? Sigurnije se osećala tek kada je još jedna ratovima razorena država – Bosna i Hercegovina, pooštrila vizni režim na svojim granicama. Istina je da su to učinili na pritisak Evropske unije. (Ili ćete uvesti vize za vaše prijateljske muslimanske države ili ćete tek videti! To *videti* bilo je dovoljno čvrsto da su radije uveli vize. Ako si Golijat, tako pregovaraš.) Sigurnost, koju smo želeli, pokazala se pre svega kao sigurnost za kapital. Lična bezbednost trebalo bi da se zasniva na bezbednosti kapitala. A, kapital više nije opšte dobro, nego privatno. Privatno znači da je onaj koji ima više ravnopravniji od ostalih. Pošto i njih brine sigurnost, oni će se, naravno, najpre pobrinuti za bezbednost svog kapitala i time za svoju sigurnost. Sigurnost i strah idu ruku pod ruku. A, strah je, kao što je već rečeno, individualno iskustvo. Toliko o sigurnosti i EU.

³ Kad bi Ustav pisao gospodin Berlusconi, sigurno bi već bio napisan. Najverovatnije bi neki odeljak namenio i imunitetu onih kojima je u borbi za demokratiju potreban. Veliki ciljevi opravdavaju sva sredstva, zato neka grehovi budu oprošteni! Koliko god da neobično zvuči, ipak je to najbolja slika sveta u koji ulazimo.

Najveća opasnost koja pretili Evropi jeste njeno zatvaranje pred svetom iz kojeg potiče. Naravno da je u državama EU vodeća hrišćanska vera. To je posledica različitih istorijskih činjenica, koje ne smemo iskoristiti kao argument za zatvaranje pred svetom. Ako je Isus zaista Božji sin, onda je zapravo vrlo zanimljiva odluka Boga da će se njegov Sin pojaviti u obliku Palestinca. Ako iko, Crkva bi prva morala da se odupre pominjanju hrišćanstva u evropskom Ustavu.

U ovom savremenom dobu događa se nešto što do Slovenije još nije stiglo. Radi se o novovremenoj selidbi naroda. Neke svetske prestonice i veliki gradovi (Njujork, London, i takođe Pariz i druge evropske prestonice) sve su manje središta svojih nacionalnih zaleđa, a sve više stecišta ljudi iz celog sveta. U tim centrima na najosnovnijem međusobnom nivou, različitost postaje jednakost.

U Kini i u Indiji živi dve milijarde ljudi, a ako tome dodamo i druge *manje* države trećeg sveta, dobićemo još milijardu ljudi. Svi ti ljudi žele da žive bolje. A bolje mogu da žive ako imaju više novca. Novcem izgleda možeš da kupiš sigurnost i slobodu. U razmišljanju većine su sigurnost i sloboda uslovi za sreću. Naravno, sreća i strah su izuzetno individualne kategorije.⁴ I nas je u celom dosadašnjem radu pokretala snažna želja da živimo bolje, da budemo srećniji. Na to svako ima potpuno legitimno pravo. Tek kada to priznamo svakom pojedincu, takođe i onome u Aziji, Africi i drugde, možemo govoriti o istinskoj jednakosti. Treba priznati da u Sloveniji živimo vrlo dobro, bolje nego većina ljudi na ovome svetu. Ulazak u EU i NATO moramo uzeti kao prilično dobru garanciju da ćemo kvalitet života očuvati. Ali, pridruživanje ne sme da donese zatvaranje pred onima koji su ostali napolju. Svet je jedna jedina zaključena celina. To se bolje nego ikada vidi na području ekologije i bezbednosti, i počinje da se pokazuje i na svim drugim područjima (takođe i zdravlja). Ako već želimo da imamo u evropskom Ustavu pomenute hrišćanske vrednosti, onda bi u njemu moralo da piše da smo u skladu sa Biblijom svi potomci Adama i Eve i kao takvi prava braća i sestre. To bi trebalo da bude prvenstveni razlog da se međusobno poštujemo, bez obzira na različitost. Za tako nešto potreban je istinski proboj na nivou *justva*. Ne možeš da prihvatiš različitost a da najpre ne upoznaš i ne zavoliš sebe, takvog kakav jesi. Tek to ti omogućuje prihvatanje drugih kao sebi jednakih, mada drugačijih. Za sada nam to ne uspeva najbolje. Još teže će biti budućim naraštajima, čiji sadašnji roditelji nemaju vremena ni za sebe, a kamoli za njih, naraštajima koji idu u škole opterećene čistom produktivnošću umesto humanizmom i širinom, naraštajima koji se susreću sa, uglavnom, agresivnim umesto produhovljenim verskim vaspitanjem. Ali nada ipak postoji. Istorija nam govori da nam je kao narodu već uspelo da učinimo nekoliko značajnih proboja, koraka napred.

Svaka velika promena posledica je prilika kojima se treba prilagoditi, pa i pristupanje EU i NATO-u. Svaka promena može biti rast, a može biti i negiranje samoga sebe. Ponekad se čini da to dvoje ne mogu ići uporedo jedno s drugim. Drugi put se, opet, čini da jedno,

⁴ Jednom sam boravio u prestižnom hotelu u Montreu u Švajcarskoj. Bilo je ludo skupo i silno luksuzno, kristalne čaše za šampanjac i sav taj sjaj... Drugom prilikom sam boravio u giru, mongolskom šatoru. Nije bilo ni skupo ni luksuzno. Uveče smo pili domaću votku iz prljave flaše i ujutru sam se umio u hladnom potociću. Međutim, tek tamo sam se osećao zaista slobodno i srećno, iako sam bio svestan da je to samo kratkotrajna epizoda *iluzije*, iz koje ću se uskoro vratiti u evropski raj. Da bi mogao da osetiš razliku, moraš da upoznaš i jedno i drugo, pre svega da upoznaš i bedu sjaja i sjaj bede.

pre ili kasnije, prelazi u drugo i da se radi, dakle, o uzastopnim fazama. U suštini, na najboljem putu su oni koji postanu svesni potrebne promene, odluče se za nju svesno i pobrinu se da promena bude rast, koju samo još potkrepljuje svest o samome sebi. Slovenci su već bili u takvim prelomnim trenucima. Prvi, koji jedva još možemo naći u narodnom sećanju, predstavlja seobu u današnje krajeve, kad god i odakle god da smo došli. Sumnjam, naime, da smo oduvek ovde, bez obzira na sve teorije o Venetima. Šta se događalo pre nego što smo prekinuli pupčanu vrpcu sa prethodnom domovinom, potpuno je nepoznato. Sledeći ključni trenutak, značajan proboj, bilo je pokršćavanje. Da li je to bio rast, da li je to bilo negiranje samoga sebe, eventualno samopotvrđivanje? Bilo kako bilo, sigurno nije bilo jednostavno ni bezbolno, i *Valjhun, sin Kajtimara*, imao bi mnogo da kaže o tim bolnim danima. Jedan od značajnih proboja sasvim sigurno je ustoličenje prvih knezova. Sledi udruživanje sa Južnim Slovenima, ostvarivanje snova o svojoj državi, mada zajedno sa slovenskom braćom. Sledeći značajan proboj bio je otpor okupatoru! Današnje mlade generacije ne znaju za svirepost tadašnjeg vremena, niti za težinu odluke. O teškoćama tog vremena pevaju dva velika pesnika, obojica žrtve pokolja, Karel Destovnik Kajuh i France Balantič. Poslednji takav veličanstveni trenutak bila je odluka o samostalnosti i demokratiji. U tom trenutku bili smo sigurno vodeća evropska sila, mala, ali vodeća. Nismo se uplašili nikakvih pritisaka, ni *bratskih* južnoslovenskih, ni istočnih, ni zapadnih. Busanje u grudi, ko je koliko doprineo slovenačkoj samostalnosti, čisto je cenkanje nacionalnim ponosom. Svako za sebe i svi zajedno dali smo svoj doprinos. Na plebiscitu i zatim jedinstvenom upornošću. Išli smo ivicom, ali u čvrstoj povezanosti nismo mogli da padnemo.

Zajedno sa nekim drugim narodima uspeali smo da dramatično promenimo tok istorije u Evropi, dakle i u svetu. Toga moramo stvarno biti svesni! S tim saznanjem, s tim iskustvom, moramo raditi i ubuduće, jer to je najlepší dokaz da „malenost“ ne predstavlja nikakvu prepreku. Potrebno je znati šta hoćeš, i truditi se za to, a pritom poštovati etičke norme. Etičnost je odnos prema čoveku.

Svet još nikada nije bio toliko individualistički kao danas. Ne u negativnom, u pozitivnom smislu, jer omogućava realizaciju pojedinca. A ovaj to isto pravo daje svakome. Time se još više približavamo idealnoj jednakosti, koja znači podjednako vrednu različitost.

Najveća prepreka za poštovanje drugih je nedostatak samopoštovanja. Istovremeno, to je glavni razlog za oponašanje i služenje velikima. Kao narod i državu svet će nas ceniti prema jasnim moralnim vrednostima. Nikada nećemo imati nosače aviona, ili najviše solitere ili brze pruge, kojima bi vozovi po Sloveniji vozili 500 km na čas (odakle i kuda bi vozili?), jer za to nemamo potencijala. Ugled nećemo steći visinom novčane nagrade za pokornost. Neodlučnost prilikom sklapanja bilateralnog sporazuma o (ne)izručivanju zločinaca međunarodnom krivičnom sudu je skandalozna. Zločinac je zločinac, bez obzira na nacionalnost, obrazovanje, i naročito bez obzira na zadatak koju je obavljao.⁵

⁵ Predavao sam na prvom zaista velikom simpozijumu u posleratnom Sarajevu. Posle simpozijuma razgovarao sam sa brojnim učesnicima. Svako je imao svoju bolnu priču. Zatim smo razgovarali o zločinima. U blizini Sarajeva bila je kuća u kojoj su držali muslimanske žene u ropskom odnosu. U tu kuću su dolazili da utole svoje nagone i (neki retki) pripadnici mirovnih sila, koji su tako učestvovali u grupnim silovanjima. Ako vas neko siluje, muči ili ubije, treba li da ostane nedužan bez obzira na učinjeno samo zato jer je došao tamo sa namerom da pomogne? Politika koja je spremna da razgovara i pregovara o nečem takvom, postavlja sve svoje građane u ulogu prostitutu koji sa velikima pregovara još samo o ceni.

Slovenija ima 2 miliona stanovnika, 4 miliona vrednih ruku i beskonačan broj vijuga u 2 miliona mozgova. Nijedan kompjuter ne može imati toliki broj vijuga u svojoj elektronskoj unutrašnjosti kao ljudski mozak. Zdravo korišćenje tog potencijala može nam omogućiti uspešnost.

Ako je priključivanje EU i NATO-u bilo neophodno za stabilnost, onda tu stabilnost iskoristimo za to da sprečimo izgradnju zidova prema Istoku i Jugu. Malenost nas je kroz stoleća naučila otvorenosti. Zato lakše možemo biti ambasadori održivosti razvoja sveta. On će biti zasnovan na otvorenosti društva prema različitosti, na poštovanju *novog* i stranog. Jer, *novo* i *strano* postoji samo u našim misaonim obrascima, našem unutrašnjem svetu, u našem modelu sveta. U stvari, nema ni *novog* ni stranog.

Međunarodne korporacije su globalizovale svet. Ne zato da bi ga obogatile, nego zato da bi ga osvojile. Globalni svet je nekako postao globalni dom. Kud god da ideš, svuda možeš da piješ piće KudgodKolu i jedeš MekKudgodVeć. Iznenada se svuda osećaš kao kod kuće, ali ta kuća je izgubila dušu. *Ja* će naći svoju sreću drugde, tamo gde je pravi dom. Možda će to biti u EU, možda u NATO-u, a možda negde drugde.

Kao i EU i NATO, i globalizacija ima i neki dobri sporedni efekat. Otvorila je Svet. Uđimo u njega otvorenih misli.

(Sa slovenačkog preveo **Slobodan Žikić**)